

DİYETİSYEN ADAYLARININ VE TOPLUMUN DİYETİSYENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK ALGISI VE BEKLENTİLERİ

Zeynep Güler YENİPİNAR¹, Sabiha Gonca ÜNAL², Sanem GÜVEN³, Akın BODUR⁴

Gönderim Tarihi: 09/06/2022 Kabul Tarihi: 21/07/2022

Bu Makaleye Atıf İçin:

Yenipınar, ZG., Ünal, SG., Güven, S & Bodur A. (2022). "Diyetisyen Adaylarının ve Toplumun Diyetisyenlik Mesleğine Yönelik Algısı ve Beklentileri". *İstanbul Rumeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 1(1): 24-38.

Özet

Bu çalışma, İstanbul Rumeli Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü 1.sınıf öğrencilerinin ve farklı şehirlerde yaşayan bu öğrencilerin çevrelerinde bulunan bireylerin diyetisyenlik mesleğine yönelik algısı ve beklentilerinin saptanması amacıyla planlanıp uygulanmıştır. Veriler, 25 ve 21 soruluk anket formları ile çevrimiçi ve yüz yüze görüşme teknikleri kullanılarak toplanmış ve SPSS istatistik programı ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerden çalışmaya katılan 58 bireyin %93,1'i, topluma yönelik çalışmaya katılan 616 bireyin ise, % 63,0'ü kadındır. Mesleki algı yönünden incelendiğinde öğrencilerin yaklaşık %95'inden fazlası mesleklerinin yoğun iletişim, yükseköğrenim gerektiren ve kariyer yapılabilen bir meslek olduğunu belirtmişlerdir. Mesleği tanıma yönünden anketler incelendiğinde öğrencilerin %90'ından fazlası diyetisyenin gereksinimlerine göre beslenmelerini düzenleyeceğini, danışanların diyetisyenle kendilerini güvende hissettiklerini düşündüklerini, yemek yenmesi konusunda baskı uygulamayacaklarını ve bu mesleğin sadece kadınlara özgü bir meslek olmadığını ifade etmiştir. Mesleki tutum yönünden değerlendirildiğinde öğrencilerin %90'ından fazlası mesleklerini seçtiklerine pişman olmadıklarını, başarılı olacaklarına inandıklarını, meslek hayatlarında yapabilecekleri çok şey olduğunu, meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemsediklerini, mesleklerine kendilerine yakıştırdıklarını belirtmişlerdir. Türkiye'nin birçok kentinde gerçekleştirilmiş olan topluma yönelik anketlerimizde sorulan beslenme, diyetisyen gibi terimlerin tanımlamalarına yüksek oranlarda (%85,3-94,5) doğru cevaplar verilmiştir. Beslenme konusunda en güvenilir bilgi kaynağının öncelikle diyetisyen (%49,4) olduğu bunu takiben sırasıyla doktor, gıda mühendisinin geldiğini belirten cevaplar alınmıştır. Katılımcıların %89,2'sinin beslenme eğitimi almadığı ve alanlarında eğitim alma kaynağının %58,6 oranında hastane ve diyetisyenden olduğu belirlenmiştir. Diyetisyenlerden beklentiler yönünde bakıldığında ilk sırada % 80,7 ile güvenilirliğin geldiği ve sonrasında motive etmek, beslenme alışkanlıklarına ve yaşam tarzına göre önerilerde bulunmak gibi beklentilerin olduğu görülmüştür. Diyetisyenlik mesleğinin daha fazla tanınması, toplumun beslenme konusunda bilinçlenmesi, beslenme ile ilgili sorunların kontrol altına alınması için çalışma olanakları ve istihdam sağlanmasına uzmanlaşmanın olmasına, mesleki yasaların ve kurulların geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Diyetisyen, Öğrenci, Beklentiler

¹ Dr.Öğr. Üyesi, İstanbul Rumeli Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0470-3171, zguler.yenipinar@rumeli.edu.tr

²Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Rumeli Üniversitesi, ORCID: [0000-0002-1184-479X](https://orcid.org/0000-0002-1184-479X), sgonca.unal@rumeli.edu.tr

³Arş. Gör., İstanbul Rumeli Üniversitesi, ORCID: [0000-0001-8096-8748](https://orcid.org/0000-0001-8096-8748), sanem.guven@rumeli.edu.tr

⁴Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Rumeli Üniversitesi, ORCID: [0000-0001-7413-2717](https://orcid.org/0000-0001-7413-2717), akin.bodur@rumeli.edu.tr

PERCEPTIONS AND EXPECTATIONS OF DIETICIAN CANDIDATES AND THE SOCIETY FOR THE PROFESSION OF DIETICIAN

Abstract

This study was planned and applied with the aim of finding out the perceptions and expectations of the first year students of the Nutrition and Dietetics Department at İstanbul Rumeli University and the people around these students living in different cities. The data were collected using questionnaires with 25 and 21 questions by using online and face to face interview techniques, and were evaluated with the SPSS statistical program. Among students; of the 58 students participating in the study, 93,1% were female and 616 people who participated in the community oriented study, 63,0% were female. When examined in terms of professional perception, more than 95% of the students stated that their profession is a profession that requires intensive communication, higher education and career can be made. When the questionnaires were examined in terms of getting to know the profession, it was seen that more than 90% of the students stated that the dietitian would arrange their nutrition according to their needs, that the clients thought they felt safe with the dietitian, that they would not put pressure on eating food, and that this profession was not only for women. When evaluated in terms of professional attitude, more than 90% of the students stated that the profession they do not regret choosing their profession, they believe that they will be successful, there are many things they can do in their professional life, they care about being successful in vocational knowledge courses, they find suitable for their profession. In our community surveys conducted in many cities of Turkey, the definitions of terms such as nutrition and dietitian were given correct answers at high rates (85,3-94,5%). Responses were received stating that the most reliable source of information on nutrition was primarily dietitians (49,4%), followed by doctors and food engineers. It was determined that 89,2% of the participants did not receive nutrition education and 58,6% of the participants received training in their fields from the hospital and dietitian. When we look at the expectations from dietitians, it is seen that reliability comes first with 80,7%, and then there are expectations such as motivating, making suggestions according to the nutritional habits and lifestyle. There is a need for specialization, professional laws and committees to provide work opportunities and the employment, in order to better recognize the dietitian profession, to raise awareness of the society about nutrition, to control nutrition-related problems.

Keywords: Department of Nutrition and Dietetics, Dietitian, Student, Expectation

1. Giriş

Yirminci yüzyılın başından beri sürdürülen bilimsel araştırmalarla, beslenme bir bilim dalı olarak gelişmiştir (Baysal, 2009). Beslenme bilimi biyokimya, kimya, fizyoloji, mikrobiyoloji, epidemiyoloji, psikoloji, tıp, ekonomi, ziraat, veterinerlik, sosyoloji ve istatistik bilim dallarının bir sentezidir (Arslan, 2018). Beslenme bilimi; tüketilen besinlerin bileşimini, fiziksel ve kimyasal özelliklerini, birbirleriyle etkileşimlerini ve vücuttaki fonksiyonlarını incelerken, diyetetik ise; sağlık ve hastalık durumlarında bireyler ve gruplar için beslenme biliminin ilkeleri doğrultusunda beslenme planlarının yapılması, hastaya ve hastalığa özel diyetlerin geliştirilmesi, düzenlenmesi, bu diyetlerin uygun şekilde hazırlanmasının denetimi, hastanın tedavisinde önemli yeri olan diyetin hasta tarafından kullanılması için, uygun olmayan beslenme alışkanlıklarının uygun olanlarla değiştirilmesini amaçlayan davranış tedavisini uygulayarak bireylerin eğitimi ve izlenmesi gibi hususları içermektedir (Kutluay, 2016; Tayfur vd., 2019).

Diyetisyen, beslenme ve diyetetik alanında eğitim almış, yaşam döngüsünün bütün aşamalarında bireylere ve toplumlara besin, beslenme ve diyetetik konularında hizmet sunan, beslenme plan ve politikaları üreten ve eğitim yapan profesyonel olarak tanımlanmaktadır (Kutluay, 2015; Kutluay, 1996). International Confederation of Dietetic Associations (ICDA) ise diyetisyeni "Beslenme ve diyetetik alanında yasal olarak kabul edilmiş niteliklere sahip, bireylerin ve grupların, sağlıkta ve hastalıkta, beslenme bilimi ışığında beslenmesi ve eğitimi konusunda uygulamalar yapan kişi" olarak tanımlamaktadır (WHO, 2010).

Türkiye’de Beslenme ve Diyetetik alanının bir disiplin halinde başlangıcı, 1962 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu bünyesinde açılan diyetetik programından mezunlar vererek gerçekleşmiştir (TDD, 2021a). Ülkemizde ilk defa Diyetisyen, Devlet Memurları Kanununda (Kanun numarası 657) sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfı içinde “Diyetçi” olarak adlandırılmış, 2004 yılında ise, Türk Standardı, TS 13114 yayınlanarak “Diyetisyenlik” bir meslek olarak kabul edilmiş ve resmi olarak standardı oluşturulmuştur. Standartta Diyetisyen, sağlıkla ilgili herhangi bir yükseköğretim kurumunun en az 4 yıllık (bir yıl hazırlık ile 5 yıl) beslenme ve diyetetik eğitim-öğretim programını tamamlayarak “Beslenme ve Diyetetik Lisans Diploması” ile “Diyetisyen” unvanı alarak diyetisyenlik mesleğini yapmaya ve uygulamaya hak kazanan kişi olarak tanımlanmıştır. ILO (International Labour Organisation) 1961 yılında ilk kez diyetisyenliği 0.69 kodu ile, 1988 yılında ise 32.23 kodu ile meslek sınıflandırılmasında standartlaştırmıştır (TSE, 2004). Mevzuatlara ek olarak, diyetisyenlik mesleğinin 1219 sayılı kanuna, 6225 sayılı kanun ilave edilerek çalışma alanları ve hangi eğitim almaları gerektikleri tanımlanarak yayınlanmıştır (T.C. Resmi Gazete, 26 Nisan 2011, sayı: 27916).

Diyetisyenler sadece besinleri kısıtlayarak bireyleri zayıflatan, yedikleri besinlerin enerji içeriklerini hesaplayan, sağlıklı beslenen vb. bir meslek grubu olarak algılanmaktadır (Kart, 2018). Oysa ki beslenme ve diyetetik; besin, beslenme, biyokimya, fizyoloji, yönetim, davranış bilimleri ve sosyal bilimler gibi pek çok alanla işbirliğini gerektiren bir bilim dalı olması nedeniyle çalışma alanları da oldukça kapsamlıdır. Eğitim, araştırma, hastane diyetisyenliği, toplu beslenme kurumlarında yönetici diyetisyenlik, toplum sağlığı diyetisyenliği, besin

endüstrisinde ürün danışmanlığı, sağlık kulüpleri, fitness merkezleri ve sporcu danışmanlığı, gazete-dergi yazarlığı, radyo-televizyon gibi medya programlarında danışman ve program yapımcısı olmak diyetisyenlerin çalışma alanlarına girmektedir (TDD, 2021b). Diyetisyenlik mesleği, bu alanlarda etkinliğini sürdüren, saygı duyulan ve sağlık camiasında yüksek bir profile sahip olan bir meslektir.

Ancak 1899 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde tanımı yapılmış bir meslek olan diyetisyenliğin 120 seneyi aşkın bir geçmişi olmasına rağmen gerek mesleki sorumluluk ve görevler, gerekse eğitim durumunun yanında ekonomik ve sosyal açıdan da hala yeteri kadar tanınmadığı görülmektedir.

Son yıllarda tüm dünyada insanlar hastalanıp ilaç kullanmak yerine doğru beslenerek ve hareketli olarak daha sağlıklı, kaliteli bir yaşam sürmeyi tercih etmeye başlamışlardır ama ülkemizde diyetisyenliğin tanımı ve yukarıda belirtilen mesleki çalışma alanları yeterince bilinmediğinden veya bu meslek grubu, sağlık çalışanları tarafından da yeterince kabul edilmediğinden ayrıca diyetisyen yerine beslenme konusunda başka ehil olmayan bireylerin de beslenme konusunda yorumlar yapması, sağlık konusunda yanlış uygulamalara, tedavi süreçlerinde gecikmelere neden olmaktadır. Diyetisyen adaylarının ve toplum bireylerinin meslek ve meslek mensuplarıyla ilgili algı, tutum ve davranışlarını tam olarak bilmesi, farkında olması durumunda ve bireylerin görevlerini eksiksiz yapması halinde ülkede hastalık göstergelerinin azalması ve sağlıklı olma yönünde olumlu sonuçlar elde edilmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle meslek algısının ve beklentilerin tespiti oldukça önem taşımaktadır (Kart, 2018). Meslek algısı toplumdan topluma değişebilmektedir. Ülkelerin kalkınmışlık düzeyleri, sahip oldukları kültür, siyaset ve diğer etkenler, her ülkenin kendine özgü bir meslek algısı oluşturmasına neden olur (Zorlu ve Yanık, 2019). Bu çalışmada, İstanbul Rumeli Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik bölümü öğrencilerinin diyetisyenlik meslek algısı ve bu öğrencilerin çevresindeki bireylerin (toplumun) diyetisyenlik mesleğine yönelik algı ve beklentilerinin durum değerlendirmelerinin yapılması ve sonuçlara göre mevcut Beslenme ve Diyetetik lisans eğitiminin sürekli iyileştirme süreci doğrultusunda öğretimde mükemmeliyet, yaratıcılık ve yenilikçiliğe katkılar sağlanması amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Bu tanımlayıcı tipteki çalışma, İstanbul Rumeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü'nde 2020-2021 eğitim-öğretim yılı 1.sınıfında eğitim gören öğrenciler ve farklı şehirlerde yaşayan bu öğrencilerin çevrelerinde bulunan hem kendi yaş grubu, hem de yetişkin yaş grubunun oluşturduğu örneklem üzerinde anket yöntemi diyetisyen adayları için online, diğer grup için yüz yüze uygulama yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada iki farklı ve bağımsız gruba, iki farklı anket uygulanmıştır:

1. GRUP: Beslenme ve Diyetetik Bölümü 1. sınıf öğrencileri yani diyetisyen adayları olarak kabul edilen 58 öğrencinin demografik bilgileri (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim bilgisi vb.), diyetisyenlik mesleği algısı (Eşer vd., 2006) ve tutumu (Üstüner, 2006) ve tanınmasının (Kart, 2018) ölçülmesinin hedeflendiği anket uygulaması yapılmıştır.

2. GRUP: Birinci grupta anket uygulanan farklı şehirlerdeki öğrencilerin çevresinde bulunan hem kendi yaş grubu, hem de yetişkin yaş gruplarındaki 616 bireyin sosyodemografik bilgileri (cinsiyet, medeni durum, meslek vb), diyetisyenlik mesleği algısı ve bu meslekten beklentilerinin ölçülmesinin hedeflendiği anket uygulaması yapılmıştır (Kart, 2018).

Birinci gruptaki öğrencilere anketlerin uygulanmasına yönelik çevrimiçi eğitim verilerek hem kendi dolduracakları anket soruları, hem de çevrelerindeki uygulayacakları anket soruları hakkında bilgi verilerek anketlerin sağlıklı biçimde gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

Yine anket formları üzerinde belirtilmesine rağmen katılımcılara gönüllük ve bilgilerin saklı kalacağı hakkında bilgi verilmesi istenilmiştir. Her iki gruba uygulanan anketlerin ilk kısmında demografik bilgiler ile ilgili sorular, diğer kısımlarında ise meslekle ilgili algı ve beklentilere yönelik sorulara yer verilmiştir.

Gerçekleştirilen anketlerin sonucunda elde edilen veriler, istatistik programıyla değerlendirilmiştir. Verilerin elde edilmesinde frekans ve yüzdelik dağılımların yanı sıra ortalama değerler kullanılmıştır.

3. Bulgular

Bulgular, çalışmada iki farklı ve bağımsız gruba ve iki farklı anket uygulanmasına bağlı olarak değerlendirilmiştir.

3.1 Diyetisyen Adaylarının Diyetisyenlik Mesleğine Yönelik Algısı ve Beklentileri ile İlgili Bulgular

Çalışmaya katılan 58 bireyin %93,1'i kadın, %6,9'u erkektir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $19,4 \pm 2,6$ yıldır. Çalışmaya katılanların son mezun olma durumları %94,8 lise mezunu, %1,7 ön lisans mezunu, %1,7 lisans mezunu, %1,7 yüksek lisans mezunudur. Çalışmaya katılan öğrencilerin %81,0'i beslenme ve diyetetik bölümünü birinci, %6,9'u ikinci, %5,2 üçüncü, %6,9'u daha ileri bir tercih ile yerleşmiştir. Öğrencilerin %96,6'sı mesleklerini istedikleri yönde seçtiklerini belirtmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %74,1'i Beslenme ve Diyetetik Bölümü'nü tercihlerinde kendilerinin, %8,6'sı ise kendisinin/yakınlarının beslenme ile ilgili sorunlarının bu tercihlerde etkili olduğunu beyan etmiştir. Ayrıca öğrencilerin %6,9'u bu tercihlerinde ailesinin etkili olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin %74,2'si Beslenme ve Diyetetik bölümüne başlamadan önce diyetisyenlik hakkında toplumda saygınlığı ve kişiliğine uygun popüler bir meslek, %10,4'ü ise iş imkanı olan bir meslek olarak düşündüğü belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Beslenme ve Diyetetik Bölümüne Başlamadan Önce Diyetisyenlik Mesleği İle İlgili Düşünceler

	Kişi sayısı (n)	Yüzde (%)
Hiçbir düşüncem yoktu.	1	1,7
Toplumda saygınlığı olan, kişiliğime uygun popüler bir meslek olarak görüyordum.	43	74,2
Genel olarak olumsuz duygu ve	2	3,5

düşüncelerim vardı.		
İş imkânı olan bir meslek olarak düşünüyordum.	6	10,3
Maddi yönden tatmin olacağım bir kazanç sağlayacağımı düşünüyordum.	1	1,7
Diğer (özel sebepler)	5	8,6
Toplam	58	100

Öğrencilerin %91,1'i mezuniyet sonrasında kazandıkları meslek alanında çalışmak istediklerini bildirmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin %43,1'i meslek alanları dahilinde kendi işlerini kurmak istediklerini, %22,4'ü yurt dışı bağlantısı olan özel sektör kurumunda çalışmak istediğini ve %25,9'u kamuda devlet memuru statüsünde çalışmak istediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %69,0'unun mesleklerinin geleceği hakkında yüksek düzeyde iyimser olduğu, %29,3'ünün ise orta düzeyde iyimser olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2: Diyetisyenlik Mesleğiyle İlgili Düşüncelerin Dağılımı

	Kişi sayısı (n)	Yüzde (%)
Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım düşüncesi beni mutlu ediyor.	54	93,1
Bu meslek yaşam tarzıma uygun değil.	1	1,7
Diğer (toplumu yansıtmak, farklı tedaviler uygulamak, kendine fayda sağlamak)	3	5,2
Toplam	58	100

Öğrencilere meslekleri ile ilgili düşünceleri sorulduğunda %93,1 mesleğini icra ederken insanlara faydalı olacağım düşüncesinin mutlu ettiğini belirtmiştir (Tablo 2).

Mesleki algı yönünden incelendiğinde öğrencilerin yaklaşık %95'inden fazlası mesleklerinin yoğun iletişim gerektiren, bilgiye dayalı, yükseköğrenim gerektiren ve kariyer yapılabilen bir meslek olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin yaklaşık %75'inden fazlası mesleklerinin toplumda saygın, nöbet tutulmasını gerektirmeyen, sağlık hizmetlerinde hayati önem taşıyan ve diğer sağlık meslekleri tarafından saygı duyulan bir meslek olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin %50'sinden fazlası mesleklerinin beceriye dayalı, stresli ve yorucu bir meslek olduğunu belirtmiştir. Ancak öğrencilerin mesleklerinin ekip çalışması gerektirip gerektirmediği konusunda herhangi bir ayırt edici cevaba ulaşamamıştır.

Mesleki tutum yönünden anketler değerlendirildiğinde öğrencilerin %90'nından fazlası seçtikleri mesleğin kendilerine uygun olduğunu, mesleklerini seçtiklerine pişman olmadıklarını, başarılı olacaklarına inandıklarını, meslek hayatlarında yapabilecekleri pek çok şey olduğunu, meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemsediklerini, mesleklerine kendilerine yakıştırdıklarını, profesyonel biçimde yürütebileceklerini, bu mesleği yapma düşüncesinin bile cazip olduğunu ve insanlara faydalı olacakları için gurur duyduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin %79,3'ü tekrar bir meslek seçme durumları olsa yine aynı mesleği seçeceklerini ve %69,0'u zor şartlar altında da bu mesleği yapmayı düşündüklerini ifade etmiştir.

Mesleği tanıma yönünden anketler incelendiğinde öğrencilerin %90'nından fazlası

diyetisyenin hastaların gereksinimlerine göre beslenmelerini düzenleyip kontrol edeceğini, hastaların kendilerini güvende hissettiklerini düşündüklerini, hastalar üzerinde yemek yemesi konusunda baskı uygulamayacaklarını ve bu mesleğin kadınlara özgü bir meslek olmadığını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin %75'inden fazlası diyetisyenin uyguladığı tıbbi beslenme tedavisinin tüm tedavi başarısını arttırdığını ve diyetisyen takibinde olan hastalarda olumlu değişiklikler gözlemlendiği belirlenmiştir. Diyetisyenin hastane mutfağında hasta için gerekli her türlü yemeğin hijyenik şartlarda yapılmasında ve servisinden sorumlu olduğuna katılanlar ise %58,6, kısmen katılanlar %22,4, katılmayanlar da %17,2 olarak saptanmıştır.

3.2 Toplumun Diyetisyenlik Mesleğine Yönelik Algısı ve Beklentisi ile ilgili Bulgular

Çalışmaya katılan ve yaş ortalaması 28,87 olan 616 bireyin % 63'ü kadın, % 37'si erkektir. Katılımcıların % 6,9 u ilkokul, %10'u ortaokul, % 47,4'ü lise, %35,7'si üniversite mezunudur (Tablo 3).

Tablo 3: Katılımcıların Demografik Özellikler Açısından Dağılımları

Değişken	Kişi Sayısı (n)	Yüzde(%)
Kadın	388	63
Erkek	228	37
Toplam	616	100
Evli	211	34,7
Bekar	387	63,7
Dul	10	1,6
Toplam	608	100
İlkokul mezunu	42	6,9
Ortaokul mezunu	61	10
Lise mezunu	289	47,4
Üniversite mezunu	218	35,7
Toplam	610	100
Memur	36	6
İşçi	166	27,8
Serbest Meslek	46	7,7
Ev Hanımı	76	12,7
Emekli	11	1,8
Öğrenci	217	36,3
Sağlık Çalışanı	34	5,7
İşsiz	11	1,8
Toplam	597	100

Katılımcıların %89,2'sinin beslenme eğitimi almadığı ve eğitim alma kaynağının da %58,6 oranında hastane ve diyetisyenden olduğu belirlenmiştir. Beslenmenin tanımı yönünden anketler incelendiğinde, katılımcıların %85,3'ünün beslenmeyi doğru tanımladığı tespit edilmiştir. Diyetisyenin tanımı yönünden veriler incelendiğinde, katılımcıların % 94,5'inin "Diyetisyeni" doğru tanımladığı tespit edilmiştir. Katılımcılar diyetisyenlerin çalışma alanlarını %13,7 ana sağlık merkezi, %9,7 eğitim kurumları, %15,3 spor kulüpleri/merkezleri, %9,1 resmi (kamu kuruluşları), %14,2 gıda şirketleri, %11,4 yemekhaneler, %19 hastane, %5,1 turizm, %2,4 diğer olarak cevaplandırmıştır.

Beslenme konusunda en güvenilir bilgi kaynağının tespiti açısından anketler değerlendirildiğinde katılımcıların % 49,4'ünün diyetisyen, bunu takiben sırasıyla %25,2'sinin doktor, % 12,5'inin gıda mühendisi, %5,6'sının dâhiliye uzmanı, % 2,8'inin hemşire,% 2,1'inin fitoterapi uzmanı ve % 1,8'inin eczacı olduğunu belirten cevaplar alınmıştır.

Katılımcıların % 37,1'i obezite, kaşeksi (zayıflık), yeme bozukluğu, sağlıklı beslenme alışkanlıkları konularını diyet önerilerine yönlendirilmesi gereken konular olarak bildirmişlerdir.

Katılımcılar diyetisyenlikten danışmanlık alınması gereken durumları %7,6 obezite, %6,7 diabetes mellitus, %6,5 yeme bozuklukları, %5,7 gastrit, %5,7 gestasyonel diyabet, %5,4 hiperlipidemi, %5 insülin direnci, %4,9 reflü, %4,6 chron hastalığı, %4,5 kalp hastalığı, %4,4 ülser, %4,3 hipertansiyon, %4 divertikül, %4 kanser, %3,8 konstipasyon, %3,7 alerji, %3,7 diare, %3,6 karaciğer hastalığı, %3,5 akut böbrek yetmezliği, %3,3 kronik böbrek yetmezliği, %2,3 romatizmal hastalıklar, %2,7 ülseratif kolit olarak belirtmiştir.

Diyetin ne anlam ifade ettiği açısından bakıldığında katılımcıların esas olarak % 27,0'sinin sağlıklı beslenme, %10,1'inin zayıflama, % 9,3'ünün diyetisyen, %8,0'inin bol su içmek, %7,6'sının bol sebze meyve, %6,5'inin fit olmak, %6,3'ünün yemek kısıtlaması olarak algıladığı görülmüştür.

Diyetisyenlerden beklentiler yönünden bakıldığında ve önem derecesine göre sıralama yapıldığında % 80,7 ile güvenilirlik ilk sırada yer almakta bunu sırasıyla %79,9 ile danışanı motive etmek, %79,3 ile danışanın beslenme alışkanlıklarına ve yaşam tarzına göre önerilerde bulunması, %79,4 ile etik olma, %75,0 ile danışanlarına vakit ayırması ve eğitmesi, % 71,6 ile iletişim becerisine sahip olması gelmektedir. Medyada yer alması, hastaneden çalışması, arkadaş tavsiyesi olması ve beslenme konusunda kitap yazması en önemsiz olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 4: Bireylerin Diyetisyenlerden Beklentilerinin Önem Sıralamasına Göre Dağılımı

		Kişi Sayısı (n)	Yüzde(%)
Medyada yer alması	En Önemli	115	19,3
	Önemli	234	39,2
	En Önemsiz	248	41,5
	Toplam	597	100,0
Hastanede çalışması	En Önemli	231	39,0
	Önemli	241	40,6
	En Önemsiz	121	20,4
	Toplam	593	100,0
Arkadaş tavsiyesi	En Önemli	80	13,6
	Önemli	334	56,8
	En Önemsiz	174	29,6
	Toplam	588	100,0
Beslenme konusunda kitap yazmış olması	En Önemli	85	14,5
	Önemli	198	33,8
	En Önemsiz	302	51,6

	Toplam	585	100,0
Doktorun tavsiye etmesi	En Önemli	343	58,0
	Önemli	221	37,4
	En Önemsiz	27	4,6
	Toplam	591	100,0
İletişim becerisine sahip olması	En Önemli	441	71,6
	Önemli	135	21,9
	En Önemsiz	11	1,8
	Toplam	587	100,0
İstenildiği zaman ulaşılabilir olması	En Önemli	352	59,8
	Önemli	216	36,7
	En Önemsiz	21	3,6
	Toplam	589	100,0
Danışanlarına vakit ayırması ve eğitmesi	En Önemli	440	75,0
	Önemli	130	22,1
	En Önemsiz	17	2,9
	Toplam	587	100,0
Danışanlarının beslenme alışkanlıklarına ve yaşam tarzına uygun öneriler vermesi	En Önemli	468	79,3
	Önemli	111	18,8
	En Önemsiz	11	1,9
	Toplam	590	100,0
Danışanlarını beslenme ve yaşam tarzı konusunda bilgilendirebilmesi	En Önemli	432	73,1
	Önemli	142	24,0
	En Önemsiz	17	2,9
	Toplam	591	100,0
Danışanın sosyo-ekonomik düzeyini göz önünde bulundurması	En Önemli	359	60,6
	Önemli	178	30,1
	En Önemsiz	55	9,3
	Toplam	592	100,0
Danışanın kişisel bilgilerinin gizliliğine önem vermesi	En Önemli	457	78,1
	Önemli	105	17,9
	En Önemsiz	23	3,9
	Toplam	585	100,0
Danışanını motive etmesi	En önemli	474	79,9
	Önemli	98	16,5
	En önemsiz	21	3,5
	Toplam	593	100,0
Güvenilir olması	En Önemli	485	80,7
	Önemli	104	17,3
	En Önemsiz	12	2,0
	Toplam	601	100,0
Güler yüzlü olması	En Önemli	416	70,0
	Önemli	158	26,6
	En Önemsiz	20	3,4
	Toplam	594	100,0
Kendisini sürekli eğitmesi ve güncel bilimsel araştırmaları takip etmesi	En Önemli	419	70,7
	Önemli	150	25,3
	En Önemsiz	24	4,0

	Toplam	593	100,0
Etik olması ve zararlı, düşük kalorili ve danışana uygun olmayan diyet vermemesi	En Önemli	467	79,4
	Önemli	115	19,6
	En Önemsiz	6	1,0
	Toplam	588	100,0

Diyetisyen seçiminde önem verilen özelliklere bakıldığında ise, katılımcıların % 20,2 ile eğitim düzeyinin yüksek olmasını, % 14,6 ile güler yüzlü ve pozitif olmasını, % 13,8’ü referanslarının olmasını, %11,6 ile güvenilir olmasını, % 9,8 takipçi olmasını, % 9,2 ile ücretinin uygun olmasını esas kriterler olarak aldıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4).

4.Tartışma

Profesyonel bir mesleğin temelinde mesleki bağlılık ve örgütlenme yer almaktadır (Merih ve Arslan, 2012). Mesleği benimseme ve profesyonelce uygulama konusundaki temeller, yani meslek bilinci öğrencilik yıllarında atılmakta ve tüm meslek yaşamı boyunca devam etmektedir (Beydağ ve Arslan, 2008). Mesleğin ilerlemesi ve statüsünün yükseltilmesi için mesleğin tam anlamıyla yerine getirilmesi önem taşımaktadır (Yılmaz vd., 2014). Bu nedenle meslek seçen bireylerin bilinçli olarak mesleğini seçmeleri, mesleği iyi tanımaları, özümsemesi ve sevmeleri gerekmektedir (Zorlu ve Yanık, 2019). Bu çerçevede Beslenme ve Diyetetik bölümü öğrencilerinin diyetisyenliğe yönelik algı ve bu meslekten beklentileri araştırılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu mesleğini kendisi, isteyerek ve ilk tercih olarak seçmiştir. Çalışmaya katılanların çok küçük bir kısmı meslek hakkında hiçbir bilgisi olmadığını beyan etmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu tekrar bir meslek seçse bu mesleği seçeceğini, bu meslekte başarılı olacağına inandığını, zor şartlarda altında dahi bu mesleği sürdürmek istediklerini belirtmiştir. Meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemsemeleri, öğrencilerin bu derslerde daha aktif, daha sorgulayıcı bir rolü üstlenmelerinin sağlanması gerektiğini düşündürmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu kadındır. Bu bulgu diğer yapılan benzer çalışmalarla da uyumludur (Coşkun vd., 2008; Dağ vd., 2019). Bu çalışmada örnekleme oluşturan bölüm öğrencilerinin çoğunluğunun kadın olması, kadın-erkek öğrenci sayısı arasında bir denge oluşturulamamasına sebep olmuştur. Bu dengesizliğe rağmen, katılımcılar diyetisyenlik mesleğinin kadınlara özgü bir meslek olmadığını belirtmişlerdir. Beslenme ve Diyetetik lisans bölümü öğrencilerinin diyetisyenlik mesleğini neden seçtiklerini anlamak, bu alandaki eğitimcilerin programları tasarlamasına ve bu genç diyetisyen adaylarının giriş düzeyinde uygulamaya hazır olmalarını sağlamak için destek geliştirmelerine yardımcı olabilir (Lordly ve MacLellan, 2012). Katılımcıların büyük kısmının diyetisyenlik mesleğinde kariyerlerini sürdürmek istediği belirlenen bu çalışma, sürekli mesleki gelişimin ve elde edilecek becerilerin diyetisyenlik eğitimi boyunca önemli olacağını göstermektedir (Hickson vd., 2017). Beslenme ve diyetetik öğrencilerinin mesleği algılama yönlerini değerlendirmek meslek hayatlarında ihtiyacı olan nitelikleri kazanmalarına yön sağlaması açısından önemlidir. Mesleğinin yoğun iletişim gerektiren bir meslek olarak tanımlayan

öğrenciler için iletişim, empati becerilerini geliştiren eğitim programları hazırlamamız gerektiği konusunda bize yol gösterebilir. Mesleğinin bilgiye dayanan, yükseköğrenim gerektiren bir meslek olduğunu düşünen öğrenciler için, yapılacak bilimsel çalışma, konferans ve sempozyumlarla eğitim süreci desteklenebilir. Diyetisyen multidisipliner çalışma ortamlarında yer aldığı için, lisans eğitimi aşamasında ekip çalışması ruhunu arttıracak, uyum ve iletişimi geliştirecek ve diğer alanlarla etkileşim sağlanacak etkinliklere de yer verilmelidir. Öğrencilerin mesleğini tanımaları gelecekte oluşturacakları kariyer için önemlidir. Diyetisyen mesleğinin görev tanım ve sorumluluklarını bilmesi ileride yer alacağı profesyonel rollerdeki etkinliğini belirler. Diğer sağlık çalışanlarının tedavideki görevlerini bilmesi ile bu ekibin daha uyumlu ve etkin çalışmasını sağlar.

35 farklı şehirde gerçekleştirilmiş topluma yönelik olan anketlerimizde sorulan beslenme, beslenme ve diyetetik, diyetisyen gibi terimlerin tanımlamalarına yüksek oranda doğru cevaplar verilmiştir. Bu durum, diyetetik işgücünü ileriye taşımak için profesyonel kimliğin sağlam bir şekilde konumlandırılmasının ve netleştirilmesinin önemini göstermektedir. Diyetisyen kimliğinin merkezinde, güvenilirliğini destekleyen ve hizmet ettiği topluluk tarafından anlaşılabilen profesyonel standartlar yer alır (Hickson vd., 2017). Uzun yıllar boyunca diyet denilince toplumun algısında açlık, besin tüketiminin azalması gelmiştir (Soydemir, 2017). Çalışmamızda bu algının değiştiği ve artık diyet ile sağlıklı/sürdürülebilir beslenme kavramlarının birleştiğini görüyoruz ki bu son zamanlarda en çok konuşulan ve konuşulmaya devam edecek bir konudur (Pekcan, 2019; FAO/WHO, 2019; Pettinger, 2018). Çalışmamızda beslenme eğitimi alanların bu eğitimi almayanlara göre daha az olduğu belirlenmiştir. Beslenme, diyetisyen vb. terimlerin doğru tanımlanmasına rağmen, detaylarda diyet önerisine yönlendirme ve diyetisyenlikten danışmanlık alınması gereken durumlar hakkındaki eksik bilginin, beslenme eğitimi alanların sayısının az olması ile bağlantılı olduğu düşünülebilir. Diyetisyen danışmanlığı alması gereken hastalık ve durumlarda katılımcılar kısıtlı alanlarda diyetisyenin varlığını tanımlamıştır. Ancak özellikle hastalığın oluşumu, gelişimi ve tedavisinde beslenmenin önemli rol oynadığı durumlarda diyetisyen desteğinden yararlanması gerektiğini düşünen bireylerde tıbbi beslenme tedavisi aksaması gerçekleşebilir. Çalışmamızda beslenme eğitimi alanların ana bilgi kaynağı hastaneler ve diyetisyenler olarak görülmektedir. Lise veya üniversite döneminde beslenme eğitimi alanların oranı düşüktür. Katılımcılara diyetisyenin çalışma alanlarını sordüğümüzda en fazla klinik alan olan hastanede çalışma yanıtı alınmıştır. Bu durum Türkiye’de diyetisyenlerin en fazla klinikte çalışması ve istihdamın olmaması yüzünden olabilir (TDD, 2021a). 1972 yılında Hacettepe Üniversitesi’nde yapılan bir çalışmada, diyetisyenlerin daha çok beş kategoride (yönetici diyetisyen, tedavi diyetisyen, öğretim diyetisyenleri, araştırma diyetisyenleri, toplum sağlığı diyetisyenleri) çalıştıkları belirtilirken, günümüzde bu alanlar artmış birçok alanda uzmanlaşma başlamıştır. Bu çalışmada beslenme eğitiminin sağlık personellerinin eğitimlerinde yer alması gerektiğini ifade edenlerin oranının yüksek olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda diyetisyen dışındaki sağlık çalışanlarının diyet önermesinin doğru bulunmadığı belirtilmiştir (Arıtıcı ve Köşeler, 2011). Beslenme konusunda en güvenilir kaynakların diyetisyen ve doktor olduğu söylenmiştir. Doktorların beslenme alanında bilgi kaynağı olarak görülmesi, doktorların beslenme konusundaki bilimsel bilgi düzeylerinin ve

diyet tedavisi konusunda diyetisyenlerle iş birliği düzeylerinin sorgulanmasını gerektirir. Tıp Fakültelerinde beslenme ile ilişkili ders kurulu saat ve sayılarının artırılması, bu eğitimin özellikle diyetisyen kökenli akademisyenlerin de katkıları ve önerileriyle verilmesi ve beslenme biliminin vurgulanması ve doğru diyet önerilerinin önemini vurgulanmasına yönelik yararlı olabilir. Ayrıca klinik alanda çalışan diyetisyenlerin uzmanlaşması ile beraber alanlarına uygun olan konularda doktorlarla ekip çalışması içinde olması tedavinin başarı şansını arttıracaktır. Bu ve benzeri amaçlara yönelik bilimsel çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

5.Sonuç

Bu çalışmanın sonuçlarına göre diyetisyenlik mesleğinin öğrenciler tarafından bilinçli olarak seçildiği, örneklemin büyük bir çoğunluğunun kadın olmasına rağmen sadece kadınlara özgü bir meslek olmadığı öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Öğrenciler diyetisyenlik mesleğinin toplumda saygınlığı olan, kişiliklerine uygun, popüler, çalışma alanlarının yaygın, iş imkânı olan bir meslek olduğunu düşünmektedirler.

Çalışmanın sonuçlarına göre; Beslenme ve diyetetik eğitiminde, diyetisyen adaylarının meslekleri ile ilgili alanda çalışmak isteyen, mesleği konusunda iyimser ve mesleğini ileri taşımaya hevesli, özellikle diyetisyenlik mesleğini yapma düşüncesinin cazip geldiği, mesleğin gerekliliklerini, etik kuralları bilen ve bu doğrultuda gelişmeye özen gösteren, bu meslek ile topluma faydalı, mesleğinde başarılı, mesleğe çalışmaya başlamadan önce mesleki algıları yüksek bireyler yetiştirmek hedeflenmelidir. Açılan yeni beslenme ve diyetetik bölümleri ile diyetisyenlik mesleği daha fazla tanınır ve yararlanılır olacaktır (YÖK, 2021). Üniversitelerde beslenme ve diyetetik bölümlerinin artması ile beraber diyetisyenlik mesleğinin daha fazla tanınması, toplumun beslenme konusunda bilinçlenmesi, beslenme ile ilgili sorunların kontrol altına alınması için çalışma olanakları ve istihdam sağlanmasına uzmanlaşmanın, mesleki yasaların ve kurulların olmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynakça

- Artıncı, G., Köşeler E.,(2011) “Ankara İlindeki Hastanelerde Çalışan Diyetisyenlerin Çalışma Koşulları Ve Meslekle İlgili Sorunları”, *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 38(1-2):2 9-4. Erişim adresi: <https://beslenmevediyetdergisi.org/index.php/bdd/article/view/326>
- Arslan, P. (2018). "Türkiye’de Diyetisyenliğin 30 Yılı 1966-1996" , *Beslenme Ve Diyet Dergisi*, 25(1), 3-6.
- Baysal, A. (2009). *Beslenme*. 12. Baskı, Hatiboğlu Yayınları, Ankara.
- Beydağ, K. D., Arslan H. (2008). "Kadın Doğum Kliniklerinde Çalışan Ebe ve Hemşirelerin Profesyonelliklerini Etkileyen Faktörler", *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 3(7): 75-87.
- Coşkun, N., İçingir, A., Ülker, M., Aksoydan, E. (2008) “Beslenme Ve Diyetetik Bölümü Öğrencilerinin Diyetisyenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri”, *Beslenme ve Diyet Dergisi*. 36(1-2):67-76.

Dağ A., Çakır B., Nişancı F., Türkmen A. E. (2019) General Profile and Job Satisfaction of Turkish Dietitians, *Progr. in Nutr.* 21(3):531-536. DOI: 10.23751 / pn.v21i3.7792.

Eşer, D., Khorshid, L., Denat, Y. (2006) "Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği Geçerlik Güvenirlik Çalışması". *Çınar Dergisi*, 10 (1).

FAO/WHO. (2019). *Sustainable healthy diets – Guiding principles*. Rome

Hickson, M., Child J., Collison A. (2017). "Future Dietitian 2025: Informing The Development of a Workforce Strategy for Dietetics", *Journal of Human Nutrition and Dietetics*. 31(1):23-32.

Kart, R. (2018). "Sağlık Çalışanlarının Diyetisyenlere Yönelik Tutum ve Davranışlarının Belirlenmesi", Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Kutluay, M. T. (1996). "30. Yılıımızda Dünya Diyetisyenliği", *Beslenme Ve Diyet Dergisi*, 25(1), 7-11.

Kutluay, M. T. (2015). *Temel Beslenme ve Diyetetik*. Ankara: Güneş Tıp Kitapevleri. Kutluay, M. T. (2016). "Beslenme ve Diyetetik Biliminin Dünü, Bugünü ve Geleceği", *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1):1-5.

Lordly, D. MacLellan, D. (2012). "Dietetic Students' Identity and Professional Socialization In Preparation for Practice". *Canadian Journal of Dietetic Practice and Research*. 73(1):7-13

Merih, Y. D., Arslan H. (2012). "Hemşire ve Ebelerin Mesleki Bilinç-Örgütlenmeye Yönelik Görüşlerinin ve İş Doyumlarının Belirlenmesi", *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 9(3):40-46.

Pekcan, A. G. (2019). "Sürdürülebilir Beslenme ve Beslenme Örüntüsü: Bitkisel Kaynaklı Beslenme", *Beslenme ve Diyet Dergisi*. 47(2):1-10.

Pettinger, C. (2018). "Sustainable Eating: Opportunities for Nutrition Professionals" *Nutrition Bulletin*, 43(3): 226–237.

Soydemir, G. (2017). "Beslenme ve Diyet Polikliniğine Başvuran Hastaların Yeme Tutum ve Davranışları ile Diyet Algularının Değerlendirmesi". Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Tayfur, M., Barış O., Baştaş, N. N. (2019). *Diyetisyenlik Eğitimi ve Meslek Etiği*. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.

T.C. Resmi Gazete, 26 Nisan 2011, sayı: 27916. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110426-1.html> adresinden alındı. Son Erişim Tarihi: 18.07.22

Türkiye Diyetisyenler Derneği (TDD). (2021a). <http://www.tdd.org.tr/index.php/tdd-hakkında/tarihçe> adresinden alındı. Son Erişim Tarihi: 17.03.21

Türkiye Diyetisyenler Derneği (TDD). (2021b) <http://www.tdd.org.tr/index.php/tdd-hakkında/sorumluluklar> adresinden alındı. Son Erişim Tarihi: 06.06.21

TSE. (2004, Nisan 4). *Türk Standardı:TS 13114*. http://bd.sagb.firat.edu.tr/sites/bd.sagb.firat.edu.tr/files/TSE_Diyetisyen.pdf adresinden alındı

Üstüner, M. (2006). "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 45, 109-127.

WHO. (2010, Nisan 29). *Classifying health workers: Mapping occupations to the international standard classification Classification of health workforce statistics*, World Health Organization, Geneva. World Health Organization: https://www.who.int/hrh/statistics/Health_workers_classification.pdf adresinden alındı Son erişim tarihi: 19.06.21

Yılmaz, T. F., Tiryaki, H. Ş., Demirkaya, F. (2014). "Hemşirelerin ve Ebelerin Mesleklerini Algılama Biçimleri ve Gelecekte Beklentileri". *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*. 1(3):130-139.

YÖK, (2021). *Üniversitelerimiz, Yükseköğretim Kurumu*: <http://www.yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz> adresinden alındı. Son erişim tarihi: 19.06.2021

Zorlu, G. Y., Yanık A. (2019). "Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Meslek Algısı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi", *Sağlık Bilimleri Dergisi*. 10(4): 389-402.